

ועדת תובענות ייצוגיות - מחוז מרכז

מאת:
עו"ד דורון רדעי
יו"ר (משותף) ועדת תובענות ייצוגיות במחוז מרכז

ועו"ד ניצן גדות, משרד עורכי דין רדעי-גדות

פברואר 2023

חידושי פסיקה

סעד זמני בערעור על החלטה המעדיפה תביעה ייצוגית מאוחרת

בית המשפט העליון - ע"א 6204/22 שאול ליכטנשטיין ואח' נ' שידורי קשת ואח'

בקשה למתן סעד זמני לתקופת ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי (כבוד השופטת לימור ביבי) אשר במסגרתה הועדפה תביעה ייצוגית שניה בזמן בשל היותה רחבה ומפורטת מהתביעה שהוגשה ראשונה.

בית המשפט העליון (כבוד השופט ע' גרוסקופף) קיבל את הבקשה תוך שהוא קובע את הדברים הבאים: סעיף 7 לחוק תובענות ייצוגיות מסדיר את המצב שבו הוגשו מספר הליכים ייצוגיים המעוררים סוגיה דומה, הן מבחינת עילות התביעה והן מהיבט הגדרת הקבוצה, והוא מקנה לבית המשפט שדן בהם שיקול דעת רחב האם לאחד את הדיון בהליכים או להורות על מחיקה של אחד מהם (כולו או מקצתו), כאשר השיקול המרכזי בעניין זה הוא "שעניינה של הקבוצה ייצוג וינוהל בדרך הטובה והיעילה ביותר".... הכלל שנתגבש בפסיקה באשר לאופן הפעלת המנגנון הקבוע בסעיף 7 לחוק כאשר עסקינן בבקשות לאישור דומות הוא מתן עדיפות להליך הייצוגי הראשון בזמן אשר הניח תשתית ראייתית מספקת. יחד עם זאת, נקבע כי בנסיבות מסוימת ההליך הייצוגי המאוחר בזמן עשוי לגבור, למשל כאשר הוא מוסיף "נדבך משמעותי" לאיכות התביעה... בענייננו, על אף היותה של בקשת ליכטנשטיין הראשונה בזמן (אשר הוגשה ביום 17.3.2019), בית המשפט קמא ביכר את בקשת פנץ (אשר הוגשה ביום 28.4.2019) והורה על מחיקת חלקים מבקשת ליכטנשטיין המתייחסים לערוצי הטלוויזיה המסחריים שמפעילות המבקשות, וזאת משום שסבר כי בקשת פנץ עדיפה מבחינה איכותית, הן מבחינת היקף הטענות והן מבחינת היקף הראיות. ברם, מעיון בשתי בקשות האישור מתגלה תמונה מורכבת יותר." (פסק דין מיום 26.2.2023).

חשיבותה של תביעה ייצוגית סביבתית

בית המשפט המחוזי בחיפה - ת"צ 19-06-66434 ג'ובראן ואח' נ' גלית שטראוס בע"מ

בקשה לאישור תביעה ייצוגית בעקבות אירוע של דליפת אמוניה במפעל שטראוס, וזאת על יסוד עילות לפי חוק מניעת מפגעים סביבתיים, חוק למניעת מפגעים, חוק אוויר נקי ועוולת שונות מפקודת הנזיקין. במסגרת החלטתו קיבל בית המשפט המחוזי בחיפה (כבוד השופט רון סוקול) את הבקשה ואישר הגשת תביעה ייצוגית נגד המפעל המזהם בעילת הרשלנות בלבד.

ראוי להביא בהקשר זה במיוחד את דברי בית המשפט לעניין חשיבותה של תביעה ייצוגית סביבתית: "הגשת תביעה ייצוגית בגין גרימת מפגע סביבתי הייתה מוכרת גם טרם חקיקת חוק תובענות ייצוגיות. בחוק למניעת מפגעים סביבתיים שנחקק כבר בשנת 1992, נקבע בסעיף 10 כי "מי שנפגע או עומד להיפגע ממפגע סביבתי [...] רשאי לתבוע הוצאת צו כאמור בסעיף 2 בשם קבוצת אנשים שנפגעו או עומדים להיפגע מאותו מפגע (בחוק זה - תובענה קבוצתית)". הוראה זו לא זכתה לדיון נרחב בפסיקה, שכן החוק הגביל את הסעדים אותם מוסמך בית המשפט לתת לצווי אכיפה בלבד, ולא אפשר להעניק סעדים כספיים... חוק תובענות ייצוגיות הרחיב את כלי האכיפה הפרטית, והוא מאפשר גם הגשת תביעה ייצוגית לפיצויים כספיים בשל מפגע סביבתי. הענקת כלים דיוניים הן בחוק תובענות ייצוגיות והן בחוק למניעת מפגעים, המאפשרים אכיפה פרטית של דינים סביבתיים, מעידה על החשיבות הרבה אותה מייחס המחוקק לאכיפה זו. אין צורך להכביר מילים על החשיבות הרבה של הגנה על הסביבה. ההתפתחויות הטכנולוגיות מאז המהפכה התעשייתית, ובמיוחד בעשרות השנים האחרונות, הביאו קידמה רבה ופיתוחים רבים למען האדם, שבצד השפעה רבה על הסביבה... התפתחויות אלו חייבו את האנושות לפתח מכשירים שיאזנו בין הצורך לקדם את הטכנולוגיה והתעשייה המשרתת את בני האדם, לבין הצורך להגן על הסביבה בכללותה ועל בריאותם של בני האדם בפרט. לשם כך החלו מדינות שונות לחוקק חוקים ולקבוע הנחיות והוראות שיגבילו את הפגיעה בסביבה. בגדרם של אלו נקבעו הגבלות על פעילויות מסוכנות, נקבעו תנאים לפעילות מזהמת, מונו גורמים מפקחים, נקבעו סנקציות פליליות ומינהליות על כל חריג, ועוד. עם זאת, בכללי האכיפה הפליליים והמינהליים אין די כדי להבטיח אכיפה מספקת של חוקי איכות הסביבה. על כן, הכירו בתי המשפט והמחוקקים בצורך להרתיע את גורמי המפגעים ולהטיל עליהם לשאת בעלויות הדרושות כדי למנוע את הנזקים. כך התפתח עיקרון "המזהם ישלם", דהיינו העיקרון ולפיו ניתן להטיל על מי שגרם זיהום לסביבה וסיכן את האחר, לשאת בעלויות התיקון ובשיפוי עבור הנזקים שנגרמו... אכיפה פרטית זו מושלמת בין היתר באמצעות הגשת תביעות אזרחיות כנגד גורמי המפגע, בין תביעות למתן צווים למניעת הפגיעה, ובין עתירות לקבלת פיצוי כספי שירתיע את גורם המפגע ויאפשר שיקומם של הניזוקים, לרבות בדרך של הגשת תובענות ייצוגיות." (החלטה מיום 25.2.2023).

הארכת מועד להגשת תשובה לבקשת האישור עד להכרעה בבקשה לסילוק על הסף

בית המשפט המחוזי מרכז בלוד - ת"צ 22-09-62033 בן נר ואח' נ' דומיקאר ואח'

בקשה להארכת מועד להגשת תשובה לבקשה לאישור תובענה ייצוגית עד לאחר החלטה בבקשה למחיקה על הסף. במסגרת החלטתו נעתר בית המשפט המחוזי מרכז בלוד (כבוד השופטת יעל מושקוביץ) לבקשה, תוך שהוא קובע את הדברים הבאים: "בהתאם להלכה שנקבעה ברע"א 10227/06 משה בובליל נ' עו"ד חיים אינדיג (5.2.2007) (להלן: "הלכת בובליל"), ככלל, אין לעכב את תשובת הנתבע או המשיב עד להכרעה בבקשות הסף וזאת אלא במקרים חריגים ורק כאשר נראה על פני הדברים שיש סיכוי סביר לטענה הדיונית המקדמית להתקבל ובמקרים בהם הנתבע או המשיב חייב להשקיע משאבים רבים ביותר, שאינם פרופורציונליים בנסיבות העניין, על מנת להתגונן לגופם של דברים. עוד נקבע, כי היחס בין שני התנאים האמורים ניתן להגדרה כמקבילית כוחות. כן נקבע, כי על מנת להכריע בשאלה האם יש להיעתר לבקשה לדחות את מועד הגשת תשובת הנתבע מקום בו תלויה ועומדת בקשה לסילוק על הסף, יש לשקול מהו האופן היעיל וההוגן ביותר לקיים את הדיון וזאת מבלי לפגוע בזכויותיהם של מי מהצדדים, תוך ניצול הזמן השיפוטי באופן מיטבי וכאשר בידי בית המשפט הכלים הדרושים כדי לקבל החלטה ראויה בבקשה. על בית המשפט לשקול, בין היתר, האם קיומו של כתב הגנה יסייע לו בהכרעה בטענות המקדמיות, האם הגשת כתב הגנה לפני הדיון בבקשה המקדמית תסייע לניהול הדיון בבקשה, מהו העיכוב הצפוי במועד הגשת כתב הגנה, מהי ההכבדה האפשרית למשיבים אם יהיה עליהם להגיש כתב הגנה לפני ההכרעה בבקשה המקדמית ואת סיכויי הטענה המקדמית להתקבל... בהתאם להלכה בעניין בובליל ולמבחני העזר שנקבעו בפסיקה המאוחרת לעיל, מצאתי, כי יש להורות על קבלת הבקשה שבפני ולדחות את מועד הגשת תשובת אלדן לבקשת האישור עד לאחר ההכרעה בבקשה למחיקה על הסף." (החלטה מיום 1.3.2023).

יובהר, כי אין במידע שיימסר על ידי כותב המאמר ו/או מי מטעמו, אשר ניתן כשירות וולונטרי לציבור, כדי לשמש או להיחשב כייעוץ משפטי ו/או המלצה משפטית ו/או חוות דעת משפטית ו/או תחליף לייעוץ משפטי אצל עו"ד בעל מומחיות, ניסיון ו/או ידע בתחום המשפטי הרלוונטי ואין להסתמך על המידע בכל צורה שהיא. יובהר כי כל פעולה שתעשה על פי המידע הנאמר ו/או המוצג הינה על אחריות הקורא בלבד ולא יהא באילו כדי ליצור יחסי עורך דין לקוח בין הקורא ולשכת עורכי הדין ו/או מי מטעמה ו/או כותב המאמר, בין במישרין ובין בעיקיפין ולשכת עורכי הדין ו/או מי מטעמה, אינם אחראים בשום צורה ואופן לתוצאות השימוש במידע המוצג ו/או הנאמר.

בברכת חברים וקריאה פורה, נשיאות הוועדה:

עו"ד דורון רדעי, יו"ר (משותף)

עו"ד רועי מסורי, יו"ר (משותף)

עו"ד שירי פלד, יו"ר (משותפת)

וחברי הוועדה